

TIETEELLINEN ELÄMÄ

TIEDE & EDISTYS goes America. New York Universityn (NYU) Vernon Center for International Studies järjesti viime huhtikuussa New Yorkissa kutsupohjaisen *workshopin* aiheesta "Social Ideas in Europe". Sen yhteydessä oli myös pyöreän pöydän keskustelu "Transformation of Social Ideas in Intellectual and Scholarly Journals". Puheenjohtajana oli sosiologian professori Hans-Peter Müller (Humboldt & NYU), lehtiä edustivat Mitch Cohen (*Dissent*, USA), Salvador Giner (*Sociologia*, Espanja), Claus Leggewie (*Transit*, Saksa), Kurt Scheel (*Merkur*, Saksa), Steffen Sigmund (*Berliner Journal für Soziologie*, Saksa) ja Keijo Rahkonen (*Tiede & edistys, Janus*). Ajan puutteen vuoksi tilaisuus supistui lähinnä esittelypuheenvuoroiksi, mutta lehtien erilaisuudesta huolimatta kaikkien yleisarvio oli enemmän tai vähemmän keskustelukentän ja -aiheiden pirstoutuminen, vaikka isoja yhteisiä aiheitakin nousi esille, esimerkiksi postmodernisuus (useimmille kirošana, *Merkuria* ja Rahkosta lukuunottamatta), globaalisuus, "Kolmannen tien" politiikka ja ns. työyhteiskunnan tulevaisuus. Mainittakoon lisäksi, että tilaisuuden jälkeen järjestettiin vastaanotto, jossa julkistettiin tämän vuoden Amalfin palkinnon (parhaasta vuonna 1998 ilmestyneestä sosiologisesta teoksesta Euroopassa) saaja, tai pikemminkin saajat, sillä palkinto myönnettiin kahdelle tunnetulle sosiologille: ranskalaiselle Alain Tourainelle (teoksesta *Comment sortir du libéralisme?*) ja yhdysvaltalaiselle Richard Sennettille (teoksesta *The Corrosion of Character*). Eurooppa-

laisuus tulkittiin siis tässä yhteydessä väljäksi, vaikka toisaalta Sennett opettaa NYU:n lisäksi vierailevana professorina London School of Economicsissa. Varsinainen Amalfin palkinnonjakoseminaari järjestetään perinteisesti kauliissa Amalfin kaupungissa Italiassa toukokuun lopulla.

ANTHONY GIDDENSIN valinta BBC:n Reith-luentojen tämän vuoden pitäjäksi oli pieni uutinen *Helsingin Sanomissa*. Otsikolla "Runaway World" pidettyjen luentojen aiheinahan olivat globalisaatio (Lontoo), riski (Hong Kong), traditio (Delhi), perhe (Washington) ja demokratia (Lontoo). Nyt Giddensin luennot ovat luettavissa BBC:n www-sivulta http://News.bbc.co.uk/hi/english/static/events/reith_99/default.hm. Lisäksi niiltä voi kuunnella ja katsoakin Giddensin tunnetusti ylivertaista luennonimistyyliä. Ilkeät kielet Britanniassa ovat tosin alkaneet kutsua ahkerasti matkustavaa Giddensia "kaupparatukseksi" (*bagman*).

SOCIAL RESEARCH -lehti yhdessä New Yorkin New School Universityn kanssa järjesti syksyllä 1998 laajan seminaarin, jonka aiheena oli "Food: Nature and Culture". Se oli järjestyksessä kuudes *Social Research* -seminaari, jonka aiheisto on nyt julkaistu *Social Research* -lehden erikoisnumerossa (1/1999).

Seminaarin perusideana oli yhdistää kaksi ruoan ulottuvuutta, joista tavallisesti keskustellaan erikseen ja eri asian tuntijoiden kesken. Seminaarin järjestäjien mielestä aikana, jolloin suuri osa maapallon väestöstä – mukaan lukien

Pohjois-Amerikan – kärsii aliravitsemuksesta ja nälästä, ei olisi ollut soveliaasta mieltä vain "ruoan monimutkaisia sosiaalisia merkityksiä". Toisaalta ratkaisuja niukkuuteen ei liioin voida etsiä ottamatta huomioon suuria kulttuurisia eroja ruokapreferensseissä ja -käytännöissä. Toinen seminaarin erikoisuus oli se, että sen osanottajina oli paitsi monien eri tieteenalojen (psykologian, antropologian, maatalouden, historian jne.) asian tuntijoita myös tunnettuja ruokatoimittajia ja -kirjailijoita. Gastronomeista ehkä kaikkein tunnetuin oli Margaret Visser, lukuisten erinomaisten englanninkielisten, oppineiden ja hyvin suosittujen ruokakirjojen kirjoittaja.

Visserin luonnehdinta nykyisestä "postmodernista tilasta" oli tälläkin kertaa ylittämätön. Visserin mukaan postmodernismi saavuttaa dramaattisen ilmauksensa ruoassa, jota syömmme. "Me syömmme postmodernisti silloin, kun vaadimme sitä, mikä ei ole normaalia tai tavanomaista, kuten luodessamme *nouvelle cuisine*n, ahmiessamme satojen etnisten keittiöiden antimia, koristaessamme lautasemme vertikaalein ruokarakentein, ollessamme leikkisiä ja nokkelia ruokamme kanssa, syödessämme *escalopea*, jota ei ole tehty vasikasta vaan lohesta, tai tarjotessamme ohuita viipaleita ohuessa kastikkeessa, syödessämme ohuutta – ja ehkäpä ohuutta vielä useita kalliita lautasia, jotka vasta muodostavat koko aterian. Tämä on ruokaa kirjallisuutena. [...] Voi alkaa mieltä, kumpi tuli ensin, kaikki tämä symbolinen ruoka, vai tilanne, jota kutsutaan postmoderniksi."

Eräänlaiseksi postmodernin *cuisinen* huipuksi Visser kohtaa uuden ranskalaisen, perinneruokaa ranskalaisille myyvän tuotesarjan, jonka tuotemerkki on "Reflects de France": "Ei yksikään postmodernisti voisi vaatia [...] monimutkaisempaa itsen ja toisen välistä eroa – tai paremminkin, itseä toisena."

AKATEEMINEN mongerrus ei ole vain suomalaissosiologiien helmasynti. Näin lienee lupa päätellä *Philosophy and Literature* -lehden kilpailusta, jossa lukijoiden lähettämistä ehdokkaista valitaan vuoden "rumin, tyyliltään kamalin virke". Viime vuonna tämän "Bad Writing Contestin" voittaja oli lähtöisin maailmankuulun feministifilosofin Judith Butlerin näppäimistöltä. *Diacritics*-lehdessä julkaistussa artikkelissa "Further Reflections on the Conversations of Our Time" Berkeleyn yliopiston retoriikan ja vertailevan kirjallisuudentutkimuksen professori ilmaisi ajatuksiaan seuraavasti:

"The move from a structuralist account in which capital is understood to structure social relations in relatively homologous ways to a view of hegemony in which power relations are subject to repetition, convergence and rearticulation brought the question of temporality into the thinking of structure, and marked a shift from a form of Althusserian theory that takes structural totalities as theoretical objects to one in which the insights into the contingent possibility of structure inaugurate a renewed conception of hegemony as bound up with the contingent sites and strategies of the rearticulation of power."

LEHDESTÄMME tuttu aatehistorian professori Århusista, H.-J. Schanz täytti 50 vuotta viime vuonna ja sai juhlakirjan "When I'm sixty four" (Modtryk 1999). Kirja juhlistaa myös Schanzin neljännesvuosisataa omalla laitoksellaan, joten on ymmärrettävää että suurin osa sen kirjoittajista on läheisiä kollegoja ja joku entinen oppilaskin on mukana. Hienoa on havaita, että Schanzin Suomessakin tunnettu vanha kiistakumppani naapurilaitokselta filosofiasta, professori Uffe Juul Jensen on mukana aiheella "Mål og midler i metafysikken – efter Marx". Juhlakirjan kirjo on kirjava. On retrospektiota yliopistomarxismiin, moderniteetikonstruktioita, estetiikan teoriaa ja historiaa, konstruktioismia ja essentialismia teologiassa, Mannin *Taikavuoren* sivilisaatiokritiikkiä, metafysiikkaa ja kosmologiaa, Genetten kertomusteorian kritiikkiä, neroutta ja makua Kantilla, Kierkegaard-tulkintaa (tietysti), Schmittin poliittista teologiaa sekä Benjaminin ja Schmittin vertailua. Paljon ja muodikasta siis. Mutta kaikki kirjoittavat toisissaan ja omalta alaltaan. Mukaan on pujahtanut ainoana ulkomaalaisena (ja ruotsiksi) lehtemme päätoimittajan tarkastelu Schanzin teoksen *Karl Marxin teoria muurin murtumisen jälkeen* saamasta vastaanotosta kuudessa suomalaisessa kirja-arviossa.

NIMIHAKEMISTON frekvenssit ovat kiinnostavaa luettavaa oppikirjoissa. Näin on myös Pekka Sulkusen uusimmassa oppi- ja pääsykoekirjassa nimeltä *Johdatus sosiologiaan – käsitteitä ja näkökulmia*. Eniten viittauksia (14) on Max

Weberiin ja tietysti Pekka Sulkuseen. Seuraavana on Jukka Gronow (11) ohittaen niukasti Erik Allardtin (10). Giddensin ja Parsonsin kanssa saman verran (7) on käytetty Arto Noroa ja Pertti Töttöä. Sitten tulevat mm. Durkheim (6), Bourdieu (6), Beck (6), Elias (5), Goffman (4) ja Risto Alapuro (3). Erityistä huomiota herättää sarja "kehäkolmosen ulkopuolinen suomalainen sosiologia", jossa on ykkösenä Töttö (7) perässään Antti Eskola (3) ja Pertti Alasuutari (2). Hakemiston yllätysnimi on V. I. Lenin (7), joka tosin figuroi enemmän historiallisena hahmona (4) kuin teoreetikkona (3).

HUIPPUTUTKIJAKSI vai yliopistopedagogiikan hallitsijaksi? Siinäpä kysymys. Molemmat vaativat sinulta ponnistuksia. Mutta ei ehkä siten kuin luulet harjoittaessasi parhaan kykysi mukaan omaa tutkijan ja/tai opettajan *craftiasi*. Ei. *Management* on keksinyt sinulle jotain muuta. Sehän ajattelee parastasi. Huhtikuussa (28.4.) olisit voinut osallistua "MINUSTAKO HUIPPUTUTKIJA"-tilaisuuteen Helsingin yliopiston pienessä juhlasalissa. Tilaisuuden ilmoituksien mukaan siellä käsiteltiin mm. seuraavia asioita: "Miten erotun kongressissa? – Miten esitän paperini onnistuneesti? – Posterin esittäminen: esiintyjän täsmäaset ja persoonallinen ääni." Sinua olisi opettanut diplomi-laulaja ja kouluttaja. Olisit voinut ilmoittautua (28.5. mennessä) Helsingin yliopiston yliopistopedagogiikan approbaturiin (15 ov). Tähän olisi annettu lähiopetustakin internaatissa Järvenpäässä. Tavoitteista kertoo "Uudistu opet-

tajana” -ilmoitus seuraavaa: “Koulutus antaa tilaa osallistujien henkiselle kasvulle ja kehittymiselle yliopisto-opettajan työssä”...

Jos et tiedä tarkoittaako “henkinen kasvu” valistusta Goethen mielessä vai Rudolf Steinerin sekoilua, älä ole huolissasi. Luvassa ei ollut faustista menoa tai eurytmistä liikuntaa, vaan vaatimattomasti mm. “portfoliotyöskentelyä” (1 ov). Jos et vielä ottanut vaarin kummastakaan päivämäärästä ja olet vielä yliopistohommisissa, niin älä vielä huolestu. Hanki sen sijaan uudistettu laitos Kirsti Lonkan teoksesta *Rohkene tutoroida. Opas opimisen psykologiaan* (Helsingin yliopiston Opintoasiain osaston julkaisuja 15/1997). Jos tämä psykologian tohtori ei hetkauta sinua jotakin Sa-

rasvuota enempää, ei voi muuta kuin valittaa. Olet konservaatiivi. Olet jotenkin panssaroitunut *Managementin* hyviä aikomuksia vastaan. Taidat olla pinttynyt omaan *craftiisi*. Siinun onkin keksittävä kovempia lääkkeitä!

NOVALIS oli se aatelismies, joka pilkkasi sekä porvaristoa että yliopistoväkeä sanomalla yliopistoprofessuuria porvariston ainoaksi tieksi aateluuteen.

Nyt ovat asiat kääntyneet pääläelleen. *Yliopisto*-lehden (7.5.1999) pääkirjoituksessa puhutaan, tosin ilman novalislaista ironiaa yliopistosta yrityskulttuurina: “Det vore en stor förlust för universitetet om vissa grundläggande element i dess kvalitetskontroll och företagskultur skulle förändras till det sämre.” Kirjoit-

tajana oleva dekaani on sisäistänyt liiketaloudellisen manageripuheen. Tässä ei nykyään ole mitään kiinnostavaa. Vain siinä on, että dekaanin sukunimen edessä on “von”. Onhan selvää, että Novalis hikoilee haudassaan, kun aatelismies touhuu porvarina yliopistolla.